

Fransa'da Değişen Siyasal Paradigma Çerçevesinde Radikal Solun Yükselişi

The Rise of Radical Left within the Framework of Changing Political Paradigm in France

Şenol ARSLANTAŞ *
Düzgün ARSLANTAŞ **

Öz

2007-2008 finansallaşmış kapitalist krizin patlak vermesinin ardından Avrupa'da birçok hükümet, kriz yönetim stratejisi olarak kemer sıkmayı benimsemiştir. Ancak kemer sıkma, erken beklentilerin aksine, iktisadi ve sosyal durumu ağırlaştırarak birçok ülkede geleneksel siyasi ayarları alt üst etmiştir. Özellikle Güney Avrupa'da bu siyasi krizin izlerini sürmek mümkün olmakla birlikte, gelişmiş kapitalist bir ülke olmasına rağmen Fransa'da meydana gelen siyasi paradigma değişikliği, oldukça istisnai bir örnek teşkil etmektedir. Bu bağlamda kemer sıkma çağında Fransa'da radikal sol FG ve FI ile radikal sağ FN, sırasıyla, PS ve UMP'nin ulusal parti sistemi üzerindeki hegemonyasını sona erdirmiştir. Ne var ki radikal aktörlerin eş zamanlı yükselişine rağmen literatürde ilkinе yönelik ilgi zayıf düzeyde kalmıştır. Bu nedenle, bu makalede, Fransız solunda son yıllarda belirgin hale gelen yeniden gruplaşma eğiliminin temel nedenleri analiz edilmektedir. Spesifik olarak, yapısal politik ekonomik koşullar, toplumsal hareketlilik ve toplumsal protesto dinamikleri ile politik kurumsal koşulların sol rekabete etkileri tartışılmaktadır. Araştırmada PS'nin 1990'larda Üçüncü Yol akımına eklenmesinin ardından geleneksel programına yabancılaşarak yükselen krizlere yanıt verememesi ile Hollande döneminde ana akım kriz yönetim stratejisine eklenerek kemer sıkma politikaları izlemesinin radikal sol partilerin yükselişini tetiklediği savunulmaktadır. Bununla birlikte kemer sıkma karşıtı zayıf toplumsal hareketlilik ile FN'nin kamusal söylemi tayin eder hale gelmesi, söz konusu aktörlerin seçim başarılarını kayda değer biçimde sınırlandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fransa, Sol Cephe, sosyal demokrasi, radikal sol partiler, kemer sıkma.

Abstract

Following the outbreak of the 2007-2008 financialized capitalist crisis, many governments in Europe adopted the austerity as a crisis management strategy. However, contrary to early expectations, the austerity deteriorated economic and social situation, bringing about dramatic changes in traditional political settings of many countries. Although it is plausible to trace this political crisis especially in

* İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, senol.arslantas@istanbul.edu.tr

** Köln Üniversitesi, Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü, ad@mpifg.de

Southern Europe, the recent political paradigm change in France, as a developed capitalist country, represents a very exceptional case. In the age of austerity, French radical left FG and FI, and radical right FN, respectively, ended the hegemony of PS and UMP on national party system. However, despite the simultaneous rise of radical actors, the rise of the former has been largely ignored in the literature. Therefore, in this article, the main reasons behind the regroupment of the French left, which became evident in recent years, have been analyzed. Specifically, the effects of structural political economic conditions, social mobilization, social protest dynamics and political institutional conditions on left competition will be discussed. It is argued that the failure of PS to respond rising crises by alienating its traditional program with the Third Way movement and its integration to mainstream crisis management strategy by implementing austerity policies in the Hollande period triggered the electoral ascent of radical left. However, at the same, the presence of weak anti-austerity social mobilization as well as FN's dominance on public discourse have significantly limited the electoral success of the aforementioned actors.

Keywords: France, Left Front, social democracy, radical left parties, austerity.

1. Giriş

2007-2008 finansallaşmış kapitalist krizin patlak vermesinin ardından Avrupa siyasetinin geçirdiği evrim, oldukça dikkat çekicidir. Her şeyden önce bu süreçte (popülist) radikal partiler, parti sistemlerinin hâkim aktörlerine karşı başarılı biçimde meydan okuyarak ulusal siyasetlerin geleneksel ayarlarını bozmuştur. Günümüzde Fransa, Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz ve Almanya başta olmak üzere birçok ülkede bu siyasi değişimin izlerine rastlamak mümkündür. Avrupa'da parlamenter siyasetin olağan dengeleri açısından köklü değişiklik anlamına gelen bu gelişmeyi tetikleyen başlıca unsur ise küresel ölçekte etkili olan iktisadi bunalımı sona erdirmek için ana akım kriz yönetim stratejisinin kemer sıkma dayanması olmuştur.

Bireysel zararları kamusallaştırarak krizin faturasını sıradan vatandaşa çıkaran kemer sıkma, politika uygulamaları itibarıyla çevre ülkelerde daha sert biçimde hissedilmekle birlikte Avrupa'nın birçok ülkesinde sosyal trajediye yol açmıştır. Krizin neden olduğu yüksek işsizlik ve yoksulluk ortamına rağmen zayıf sosyal korumaya dayanan bu anlayış, işçi sınıfı ile orta sınıfın alt tabakalarının sosyal yeniden üretimini dahi zorlaştırarak oldukça özgün bir konjonktür yaratmıştır.

Ağırlaşan iktisadi ve sosyal durum, başta Yunanistan ve İspanya gibi krizin en şiddetli biçimde vurduğu ülkeler başta olmak üzere Avrupa geneline yayılan güçlü toplumsal hareketliliği ve kitlesel protestoları beraberinde getirmiştir. 'Meydan Hareketleri' gibi anlık yansımalarıyla toplumsal protesto repertuarına da katkı sunan ve esas itibarıyla 2011-2013 yılları arasında yoğunlaşan eylemlilikler, çoğu kez otoriter yöntemlerle bastırılmalarının ardından, bu kez vatandaşların öfkelerini siyasi alana kaydırarak ulusal siyasetlerin fabrika ayarlarında köklü değişimlere kapı aralamıştır. Seçimlere katılımın düşmesi, oy geçişkenliğinin artması, kamusal söylemin muhalif aktörler tarafından belirlenmesi ve protesto oyunun yaygınlaşması gibi dışavurumların yanında, son yıllarda yapılan seçimlerde merkez siyasetlere karşı radikal aktörlerin kaydettiği dinamizm, kıtada kurumsal siyasetin evrimi açısından bir dönüm noktası teşkil etmektedir.

Kemer sıkma Avrupa'sında radikal aktörlerin toplum ve siyaset üzerindeki artan etkilerini anlama ve ampirik (istatistiksel) olarak kanıtlanma noktasında ön plana çıkan ülkelerin başında, Almanya'yla birlikte iktisadi, sosyal ve kültürel açılardan Avrupa Birliği'nin (AB) en etkili üyesi olan Fransa gelmektedir. Fransız sağında popülist milliyetçi Ulusal Cephe (FN), solunda ise kemer sıkma karşıtı popülist Sol Cephe (FG) ile Boyun Eğmeyen Fransa Partisi (FI), ulusal parti sisteminin geleneksel olarak en etkili aktörleri olan Halk Hareketi için Birlik Partisi (UMP) ile Sosyalist Parti'nin (PS) hegemonyalarını sona erdirerek eşine az rastlanır bir başarı elde etmiştir.

Bu her açıdan ilgi çekici sonuca rağmen literatür ağırlıklı olarak radikal sağın başarısına odaklanmış ve böylece radikal solun kazandığı ivme göz ardı edilmiştir. Oysa Fransa'da eski bir komünist partinin liderlik ettiği Sol Cephe'nin post-komünist dönemde varlığını sürdürmesi bile başlı başına bir araştırma konusu iken, parlamenter solda 1970'lerin sonundan itibaren kurulu olan dengelerin açık biçimde bozulmasına karşılık gelen yeniden gruplaşmanın nedenleri üzerine düşünmemek, akademik açısından önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir.

Söz konusu nedenlerle, bu çalışmada, kemer sıkma çağında Fransız solunda keskinleşen yeniden gruplaşma eğiliminin temel dinamikleri, tarihsel-toplumsal bağlam dikkate alınmak kaydıyla mercek altına alınmaktadır. Spesifik olarak, Fransız solunun evrimi, yapısal politik ekonomik koşullar, toplumsal hareketlilik ve toplumsal protesto dinamikleri ile politik kurumsal koşullar açısından analiz edilmektedir. Makalede, PS'nin geleneksel programını terk ederek yükselen krizlere yanıt verememesi ile kemer sıkma politikaları izleyerek ana akım kriz yönetim stratejisine eklenmesinin radikal solun yükselişine zemin hazırladığı savunulmaktadır.

Bu arka plan ekseninde, çalışmanın ilk bölümünde Fransız solunun tarihsel evrimi sol rekabetin ana aksları üzerinden değerlendirilmiş, ikinci bölümünde erken kemer sıkma çağında (2007-2012), üçüncü bölümünde ise geç kemer sıkma çağında (2012-2017) solda yeniden gruplaşmayı tetikleyen unsurlar masaya yatırılmıştır.

2. Fransız Solunun Tarihsel Evrimi

2.1. Geleneksel Sol Partiler

Tarihsel açıdan güçlü bir işçi sınıfı geleneğine sahip olan Fransa'da, 1905 yılında kurulan İşçi Enternasyonal Fransız Seksiyonu (SFIO), parlamenter solun gelişimi açısından kritik rol oynamıştır. Kuruluşundan itibaren evrimciler ve ortodoks Marksistler arasındaki çekişmelere sahne olan SFIO, Bolşevik Devrimi'nin etkisiyle Tours Kongresi'nde (1920) ikiye bölünmüştür. Avrupa'nın en köklü partileri arasında yer alan Fransız Komünist Partisi (PCF), bu bölünme sırasında ikinci grup tarafından kurulmuştur. 1920'lerden itibaren işçi sınıfı radikalizminin etkisiyle güçlenen ve 1930'larda faşizm tehdidine karşı birleşen Fransız solu, emekçiler açısından önemli kazanımlara imza atan 'Halk Cephesi' hükümetinin (1936-1938) kurulmasına öncülük etmiştir (Jackson, 1990). Hükümetin dağılmasının ardından ülkede Alman işgaline (1940-1944) karşı direnen temel güçler ise Charles de Gaulle'ün liderliğindeki ordu ile komünist direniş unsurları olmuştur. Siyasi açıdan

bu durum, 4. Cumhuriyet'te (1946-1958) SFIO'nun düşüşüne paralel olarak PCF'nin solda baskın aktör haline gelmesi ve de Gaulle destekçilerinin sağda ön plana çıkmasıyla sonuçlanmıştır.

1950'lerde Cezayir'de başlayan bağımsızlık direnişinin ardından siyasi krize giren Fransa'da yaşanan sorunlar, ancak savaş kahramanı Charles de Gaulle'ün öncülük ettiği '5. Cumhuriyet'in kurulmasıyla aşılmıştır (Gaffney, 2010, s.1-2). 1958 referandumuyla kabul edilen yeni cumhuriyette yetkiler daha çok Başkan'da toplanırken; 1962 referandumu ise Başkan'ın doğrudan halk oyuyla seçilmesinin önünü açarak "aşırı başkanlık sistemine" yol açmıştır (Hayward, 2013). Sonrasında yapılan düzenlemelerle Başkan ve Başbakan arasında daha dengeli bir ilişkinin tesis edilmesiyle ülkede "yarı-Başkanlık hükümet sistemi" kurumsallaşmıştır (Duverger, 1980).

5. Cumhuriyet'te PCF, siyasi açıdan kendisini zayıflatan iki büyük meydan okumayla karşı karşıya kalmıştır: İşçi sınıfı ve öğrencilerin öncülük ettiği kitlesel eylemlerde bürokratik sosyalizmi ve onun siyasi destekçilerini hedef alan 1968 isyanı ile Mayıs 1969'da toplanan Alfortville Kongresi'nde SFIO'nun halefi olarak kurulan ve Haziran 1971'de toplanan Epinay Kongresi'nde François Mitterrand'ın liderliğe seçilmesiyle sola kayarak güçlenen Sosyalist Parti (PS) (Sassoon, 2010, s.537). Bu gelişmelerin yanında, Batı Avrupada 1970'lerden itibaren izlenen sanayisizleştirme politikalarıyla birlikte ağır sanayi işçilerinin sayısal olarak gerilemesine karşılık, yeni orta sınıfın büyümesiyle sınıfsal yapının işçi sınıfı aleyhine gelişmesi ile savaş sonrası dönemdeki refah artışının Batı kamuoyunda materyalist değerlerden post-materyalist değerlere doğru bir kayma yaratması gibi nedenler sonucunda komünistler gözden düşmüş (Kriesi, 1998, s.168; Inglehart, 1981, s.880) ve PS, Mitterrand liderliğinde 1981 Başkanlık ve parlamento seçimlerini kazanarak Fransız solunda ön plana çıkmıştır.

Erken iktidar yıllarında Keynezyenizme ve güçlü refah devleti anlayışına bağlı kalan sosyalistler, Avrupa'nın politik ekonomisinde neoliberalizmin Keynezyenizme karşı zafer kazanmasıyla birlikte ekonomik müdahaleciliği ve kapsamlı sosyal korumaya dayanan geleneksel programını terk eden ana akım sosyal demokrasiye yakınlaşmıştır. PS'nin sosyal tabanına yabancılaşması sonucunu doğuran bu durum, bir yandan solun seçimlerde gerilemesi sonucunu doğururken (Lazar, 1988, s.254-255); diğer yandan ise sosyalist ve komünist partilerden kopan memnuniyetsiz işçi sınıfının politik tercihlerinin refah şövenizmi ve dışlayıcı söylemiyle ön plana çıkan aşırı sağ Ulusal Cephe'ye (FN) yönelecek biçimde değişmesi sonucunu doğurmuştur. Bu itibarla FN'nin 1980'lerden itibaren parti sisteminde istikrarlı bir pozisyon elde etmesi, sosyalistlerin geleneksel programına sırt çevirmesiyle doğrudan ilgilidir. Aynı zamanda 1986 seçimlerinde parlamentodaki çoğunluğunu da kaybeden sosyalistler, Mitterrand'ın muhafazakâr Cumhuriyet için Birlik Partisi'nden (RPR) Jacques Chirac'ı Başbakan atmasıyla 'birlikte yaşama' (*cohabitation*) dönemini başlatmış; ancak komünistlerin düşüşü ve muhafazakârların atıllığı nedeniyle 1988 Başkanlık ve parlamento seçimlerinden galip ayrılmıştır.

2.2. SSCB Sonrası Dönemde Sol Rekabet

Aralık 1991'de SSCB'nin dağılmasının ardından PCF, ideoloji, program, strateji ve örgütsel yapı itibarıyla geçmişten kopuşu temsil eden 'radikal sola partilere' örnek teşkil etmiştir. March'in

(2011) literatürde yoğun kabul gören tanımlamasından hareketle bu partiler, “eşitlikçiliği ve enternasyonalizmi benimsemeleri dolayısıyla sol, kapitalizmin kökten dönüşümünü savunmaları nedeniyle radikallerdir”. PCF’ye karşılık Troçkist partileri ise komünistlerin solunda yer almaları, ideolojik dogmatizmlerini korumaları ve parlamenter siyasete yönelik çekinceleri bağlamında ‘anti-kapitalist sol partiler’ olarak tanımlamak daha uygundur.

1990’ların başından itibaren uluslararası konjonktürün radikal dönüşümüyle birlikte Fransız solu, 1993 parlamento ve 1995 Başkanlık seçimlerini RPR’ye kaybetmiştir. Bununla birlikte gerek yükselen savaş karşıtlığı gerekse de piyasa Avrupa’sını inşa etmeyi amaçlayan Maastricht Anlaşması’na yönelik tepkilerin artması sonucunda canlanan toplumsal protestolar solu siyasete geri döndürmüştür. Ardından sosyal harcamalarda kesintiye giden ve emeklilik yaşını yükseltmeye çalışan muhafazakâr hükümet, yoğun protestolar ve grevlerle karşılaşarak istifa etmeye zorlanmış ve ülkede 1997 parlamento seçimlerinin ardından PS, PCF ve Yeşiller’den müteşekkil ‘çoğulcu sol hükümet’ kurulmuştur.

PS’nin öncülük ettiği hükümet, her ne kadar erken dönemlerinde refah devletinin ve sosyal hakların güçlendirilmesi yönünde adımlar atsa da, sonrasında sosyal demokraside revizyon öngören ‘Üçüncü Yol’ akımının etkisi altına girerek kamu harcamalarda kesintiye gidilmesi ve geniş özelleştirme programlarının devreye sokulması gibi neoliberal reformları gündemine almıştır. Ulusal ekonominin ve refah rejiminin yeniden yapılandırmaya tabi tutulduğu yıllarda ekonomik ve sosyal sorunların aşılmasına yardımcı olacağı gerekçesiyle meşrulaştırılan reform programı, kamu borçlarının yüksek seyri, düşük büyümenin sürmesi, işsizlik sorununun yakıcılığını koruması ve iş bulan gençlerin kısmi zamanlı ve düşük ücretli işlerde çalışmaya mahkûm edilerek prekaryalaşması gibi gelişmeler neticesinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Ducange, 2015, s.67; Howarth, 2008, s.129).

Öte yandan kronikleşen sorunlar, Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finans İşletmelerinin Vergilendirilmesi Derneği (ATTAC) gibi neoliberal küreselleşme karşıtı hareketlerin ve “öğretmenler, hizmet sektörü çalışanları, göçmenler ve süreli sözleşmelerde çalıştırılan işçilerin” katıldığı toplumsal protestoların fitilini ateşlemiştir (Boulangé ve Wolfreys, 2007). Yükselen huzursuzluk, son tahlilde 2002 Başkanlık seçimlerinde Jospin’in ikinci tura çıkamaması, PCF adayı Robert Hue’nin işçi sınıfından yoğun destek gören iki Troçkist adayın gerisinde kalması ve parlamento seçimlerini Chirac’ın liderlik ettiği Halk Hareketi için Birlik Partisi’nin (UMP) kazanmasıyla siyasi dengeleri kayda değer biçimde değiştirmiştir.

2.3. 2005 Hareketliliği ve Etkileri

Avrupa’da benzer politika uygulamalarına imza atmaları nedeniyle ana akım aktörlerin her zamankinden daha fazla birbirlerine yakınlaştığı yıllarda muhafazakârlar, solun yaptığı hataları tekrarlamıştır. Belirgin biçimde “sosyal koruma ve sosyal değişim taleplerini yanıtsız bırakan” UMP, 2004 bölgesel ve AP seçimlerini kaybetmiştir (Ivaldi, 2006, s.3). Siyasi manevra alanı daralan iktidar partisi, reformlara meşruiyet kazandırmak ve oluşan toplumsal tepkinin önünü

alabilmek için aynı dönemde gündeme gelen Avrupa Anayasası Antlaşması'nı referandumla götürme kararı almıştır.

Ana hatlarıyla referandum, ülkede siyasi ve sosyal kutuplaşma ortamını kanıtlamıştır. Siyasi açıdan PCF, Troçkistler, diğer sol unsurlar ve FN, anlaşmanın karşısında yer alırken; UMP, PS ve Yeşiller ise anlaşmayı desteklemiştir. Genel hatlarıyla AB'yi neoliberalizme içkin pratikleri, halkı karar alma süreçlerinden dışlayan teknokratik yapısı ve ulusal sosyal modelin zayıflatılmasındaki rolü itibarıyla eleştiren Fransız solu, spontane aktivizm temelinde uzun bir mücadele geleneğine dayanan 'kolektifler'in öncülüğünde sermaye Avrupa'sı düzenine karşı çıkarak daha sosyal, eşitlikçi, adil ve özgür bir Avrupa'nın inşa edilmesine yoğunlaşmıştır (Milner, 2004; Dufour, 2010, s.432). Buna karşılık FN ise özellikle 'Bolkestein Direktifi' kapsamında "Bulgar ve Polonyalıların ülkede ucuz iş gücü olarak kullanılacağı ve Fransız firmalarının üretimlerini ucuz bölgelere kaydıracağı beklentisinden hareketle düşük gelirli vatandaşları kaygılandırarak" küreselleşmenin kaybedenlerinin hayır cephesinde yer almasında önemli rol oynamıştır (Franck, 2005, s.1074).

Diğer taraftan evet cephesinde yer alan PS, UMP ve Yeşiller, medya ve sermaye çevrelerinin desteğini alarak anlaşmanın Avrupa entegrasyonunun derinleşmesinin bir parçası olduğu, teknokratik bir konu olması itibarıyla dış müdahaleye kapalı olduğu ve AB'nin temel değerleriyle örtüştüğü gibi hususlar üzerinde durmuştur. Bununla birlikte antlaşmaya ilişkin tavır, PS'yi içeriden bölmüş ve Jean-Luc Mélenchon gibi isimlerin sert muhalefetinin de katkısıyla parti liderliğinin Avrupa entegrasyonunu siyaset dışı ilan etme girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Bu koşullar altında 29 Mayıs 2005 tarihinde yapılan Avrupa Anayasası Antlaşması referandumunda yüzde 54.68 oyla hayır oyu çıkmıştır. Anlaşmanın reddedilmesi, beraberinde birçok önemli sonucu getirmiştir. İlk olarak, alınan kararla ana akım partilerin toplumsal imajı zayıflamıştır (Jérôme ve Vaillant, 2005, s.1090-1091). İkinci olarak, referandumda sosyalistlerin büyük çoğunluğunun hayır oyu kullanmasıyla PS'de iç tartışmalar alevlenmiş ve sonrasında Jean-Luc Mélenchon başta olmak üzere birçok önemli ismin ve aktivistin partiden ayrılmasına yol açmıştır. Üçüncü olarak, oylamada işçi sınıfının büyük çoğunluğu hayır oyu kullanarak geleneksel partilerinden kopmuştur (Startin ve Krouwel, 2013, s.75-78). Dördüncü olarak, ulusal kimlik ile Avrupa entegrasyonu arasındaki çelişkileri başarılı biçimde politikleştiren popülist sağ, siyasetin en güçlü aktörlerinden biri haline gelmiştir. Son olarak, PS'nin soldaki hegemonyası zayıflamış ve böylece alternatif solun güçlenmesi için uygun bir iklim oluşmuştur. Bu minvalde elde edilen zaferin ardından işbirliğini sürdürme kararı alan Fransız solu, kolektiflerin de katkısıyla 2005 yazından itibaren çok sayıda toplantı düzenlemiş; ancak yapılan görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanmasıyla 2007 Başkanlık seçimlerinde solun tek çatı altında yarışması ihtimali ortadan kalkmıştır.

Referandumun ardından 2005 kışına 'banliyö isyanı' damgasını vurmuştur. Özü itibarıyla isyan, Fransız banliyölerinde artan yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, güvencesizlik ve dışlanma bağlamında sosyal krizin derinleşmesine ve milyonlarca kent yoksulunun siyasal temsile erişememesine tepki olarak ortaya çıkmıştır (Wolfreys, 2008, s.75-76). Toplumsal öfkenin dışa vurumu olarak

on binlerce aracın ve çok sayıda işyerinin yakılmasıyla sonuçlanan eylemler, siyaset kurumunun toplumsal sorunlara yönelik duyarsızlığının simgesi haline gelmiştir. Yine isyanın şiddet kullanımı yoluyla bastırılmasının ardından yaşanan üniversite işgalleri ve emek piyasası reformlarına karşı düzenlenen protestolar da aynı doğrultuda değerlendirilebilir.

UMP'nin yükselen krizlerle baş edememesine rağmen bir araya gelmeyi reddeden Fransız solu, 22 Nisan 2007'de yapılan Başkanlık seçimlerinin ilk turunda isteğini alamamıştır. Yüzde 31.2 oyla UMP adayı Nicolas Sarkozy yarışı önde tamamlarken, PS adayı Ségolène Royal yüzde 25.9, merkez sağın adayı François Bayrou yüzde 18.6, Le Pen yüzde 10.4 oy almıştır.¹ Marie-George Buffet'ı aday gösteren PCF ise yüzde 1.9'luk oy oranıyla tarihinin en başarısız sonucuna imza atmıştır. Solun yenilgisi, 6 Mayıs 2007'de yapılan Başkanlık seçimlerinin ikinci turunda Royal'in (yüzde 46.9), Sarkozy'nin (yüzde 53.1) gerisinde kalmasıyla daha da belirginleşmiştir. Benzer biçimde 10 ve 17 Haziran 2007 tarihlerinde yapılan parlamento seçimlerinden de muhafazakârlar galip ayrılmıştır.

3. Erken Kemer Sıkma Çağında Fransız Siyaseti (2007-2012)

3.1. Sarkozy Yönetiminin Temel Politikaları

2007 seçimlerinde neoliberal Avrupa karşıtı solun ve sağın eş zamanlı olarak gerilemesiyle hayır cephesinin kazandığı dinamizm durma noktasına gelmiştir. Bu aşamadan sonra Sarkozy yönetiminin politika uygulamaları, Fransız solunun geleceğini şekillendirmiştir. Öncelikle muhafazakâr Başkan, geçmiş sağ hükümetlerin “uzlaşmacı ve geri çekilmeye dayalı politik stratejilerinin iflas ettiğini” ve “sağın kendisini korkmadan sağ olarak tanımlamasının vaktinin geldiğini” savunarak “kompleksiz sağ” düşüncesini ortaya atmıştır (Shields, 2011, s.7; Kuhn, 2013, s.99). Bu bağlamda “geleneğin çöküşü, otoritenin geriletilmesi ve ahlaksız kapitalizmin yükselişi” gibi hastalıklara yol açtığını iddia ettiği Mayıs 1968'in mirasını yok etmeye yönelerek ülkede ‘otoriter neoliberalizm’ anlayışına uygun bir restorasyon sürecini başlatmıştır (Marlière, 2009, s.382).

Başkan'ın reform programının merkezinde emeğin sermaye karşısındaki pozisyonunun geriletilmesi yer almaktadır. Örneğin, bu kapsamda, emek piyasası düzenlemeleriyle işçilerin fazla mesai yapmasının önündeki sınırlamalar kaldırılarak haftalık 35 saatlik çalışma süresi aşılmıştır. Sarkozy, çalışma süresinin uzatılmasına gerekçe olarak ise “çok çalışanın ödüllendirilmesi gerektiği” düşüncesini sunmuş ve işsizlerin karşısında yer almıştır (Mayer, 2014, s.283). İşsizliğin toplumsal bir sorun olmaktan çok, bireyin yetenekleriyle ilgili olduğunu düşünen lider, işsizlerin çalışmak istemedikleri için sosyal devleti sömürdüğünü savunmuştur. Aynı dönemde kamunun önerdiği işi kabul etmeyen işsizler, devlet yardımından mahrum bırakılırken; emek hareketinin

1 Makalede yer alan tüm seçim sonuçlarına ulaşmak için bkz.: Fransız İçişleri Bakanlığı, <https://www.interieur.gouv.fr/Elections/>, accessed on 10.10.2019.

grev merkezli yapısına da müdahale edilerek kamu sektörü işçilerinin grev dönemlerinde dahi asgari hizmet sağlaması yasalaştırılmıştır (Kuhn ve Murray, 2013, s.99).

Tüm bu hususlara ek olarak, muhafazakâr dönemde eğitim ve sosyal hizmet harcamaları azaltılmış, refah devleti zayıflatılmış, vergilendirmede zenginlerin çıkarı korunmuş ve emeklilik yaşı yükseltilmiştir. Bununla birlikte Sarkozy, sermaye çevreleri ve medya patronlarıyla iyi ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Sonuç olarak daha fazla gelir adaletsizliği, yoksulluk ve güvencesizliğe yol açan uygulamalar, alt ve orta sınıflarda UMP'ye olan güveni zedelemiş ve siyasi değişim talebini seçmenlerin gündemine taşımıştır.

Sarkozy Fransa'sının neoliberal karakteri, otoriter uygulamalarla desteklenmiştir. Başkan'ın konuşmalarında sık sık yasaya ve düzene vurgu yapması, toplumsal protestolara polis şiddetiyle karşılık verilmesi ya da üniversitelerin özerklik alanının daraltılması gibi gelişmeler, muhalefetin sessizleştirilmesi yönünde atılan önemli adımlar arasında yer almıştır. Otoriterleşme yönünde atılan diğer bir adım ise Başkanlık kurumu dışındaki yapıların kararlar üzerindeki etkisinin asgari düzeye indirilmesi ve buna karşılık tüm kararlarda Sarkozy'nin son söz sahibi olmak istemesidir (Hewlett, 2015).

Sermaye yanlısı ve otoriter politikalarının yanında, Sarkozy döneminin üçüncü belirgin niteliği ise aşırı sağ aratmayan yabancı karşıtlığıdır. Geçmişte İçişleri Bakanlığı yaptığı dönemde göçmenlere yönelik ayrımcı söylemi ve politikaları yanında, yeni dönemde göçmenler için kota uygulamasına gidilmesi, suç, göç ve ırk ilişkilerinin politikleştirilmesi ile artan göç ve vatandaşların sosyo-ekonomik durumlarının kötüleşmesi arasında doğrudan bağ kurulması gibi gelişmeler, toplumsal nefreti körüklemiştir (Marthalar, 2008; Hewlett, 2012, s.409). Söylem açısından FN'ye yakınlaşan UMP, aşırı sağla işbirliğine ise yanaşmamıştır. FN'ye karşı mesafeli tavırda aşırı sağ politikaların reddedilmesinden ziyade, merkez sağın söz konusu politikaları içselleştirerek ülkede aşırı sağ partiye yönelik ihtiyacı ortadan kaldırmak istemesi belirleyici olmuştur.

3.2. Ekonomik Kriz ve Etkileri

Bahsi geçen genel niteliklerinin yanında, Sarkozy dönemine damgasını vuran en kritik husus, ekonomik krizle mücadele meselesi olmuştur. Krizin ilk aşamalarında Merkel gibi Anglo-Amerikan kapitalizmini eleştiren ve finans karşıtı söylemlerde bulunan Sarkozy, krizin derinleşmesiyle tavır değişikliğine gitmiştir (Bieling, 2014, s.346). Özellikle ekonomik kırılganlıkları artan ülkelerin mal ve hizmet ticareti hacimlerinde yaşanan daralma ile mali göstergelerdeki bozulma, Fransadaki ekonomik büyümeyi, istihdamı, ulusal borcu ve toplumsal refahı olumsuz yönde etkilemeye başlayarak sancılı bir sürecin fitilini ateşlemiştir (Akçay ve Güngen, 2016, s.153).

Ana hatlarıyla kriz, niteliksiz gençler başta olmak üzere genç nüfusu olumsuz yönde etkilemiş ve genç yoksulluğu yüzde 30'lara çıkmıştır (Pickard, 2014, s.51). Krizden vurduğu bir diğer grup ise kadınlar olmuştur. Çok sayıda kadının kriz döneminde işini kaybetmesiyle cinsiyet eşitsizlikleri derinleşmiştir. Toplumsal huzursuzluğa yol açan işsizlik olgusunun yanında, Ocak 2012'de kredi

derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's, finansal rekabette yaşanan sorunlar nedeniyle Fransa'nın kredi notunda düşüşe giderek bankacılık sektöründeki kırılganlığı ortaya koymuştur (Liszczyk, 2012, s.89). Yine Yunan, İtalyan, Portekiz ve İspanyol bankalarının Fransız bankalarına olan borçlarının yüz milyarlarca doları bulması da kaygıları artırmıştır.

Bu koşullar altında krizin faturasını ödemek istemeyen vatandaşlar, sendikalar, sivil toplum örgütleri, sosyal hareketler ve sol partilerin öncülüğünde sokaklara dökülmüş ve iş güvencesi, ücretlerde artış ve kamusal hizmetlerde geri adım atılmaması gibi talepler etrafında ortaklaşmıştır (Hildebrandt, 2009, s.18). Tepkiler, hükümeti çeşitli önlemler almaya ve Euro Bölgesi krizine doğrudan müdahil olmaya itmiş; ancak alınan önlemler göstericilerin talepleriyle örtüşmemiştir.

İlk aşamada hükümet, krizden etkilenen şirketleri ve bankaları fonlamış, emeklilik sisteminde çalışanlar aleyhine düzenlemelere gitmiş ve kamusal harcamaları sınırlandırmıştır (Jabko ve Massoc, 2012). Ayrıca krizin derinleşmesi durumunda kaybedeceği çok fazla şeyi olan Fransa, Almanya'yla birlikte Euro'da kalmayı en çok savunan ülke olmuş ve Euro Bölgesi'nde mali disiplinin sağlanması yönünde atılan adımları desteklemiştir. Kamu sektörünü ve kamusal harcamaları sınırlandıran ve sosyal hakları geriletken mali disiplin uygulaması, özellikle yoğun işsizlik ve prekaryalaşma baskısı altında yaşamlarını sürdürmeye zorlanan işçi sınıfının alt tabakalarında ırkçı fikirlerin gelişmesine yol açarak siyasal dengeler üzerinde belirleyici olmuştur.

3.3. Sol Cephe'nin Doğuşu ve Rakip Siyasal Aktörler

Krizin etkili olduğu yıllarda Fransız solunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Seçim yenilgilerinin ardından PCF'nin Aralık 2008'deki 34. Kongresi'nde değişim talebi gündeme gelmiş ve diğer partilere "özgürlük ve demokrasi için ilerici bir cephenin kurulması noktasında işbirliği çağrısı yapılmıştır" (Hudson, 2012, s.129). Bu çağrı, aynı zamanda Sol Cephe'nin (FG) kuruluş çağrısıdır.

Özü itibarıyla Sol Cephe, 2005 referandumu zaferinin 2007 seçimlerinde mağlubiyete dönüşmesinin ardından solda birlik arayışlarının yeniden gündeme gelmesiyle olgunlaşmıştır. Özellikle süregiden seçim yenilgilerinin önünü almak isteyen ve 2014 AP seçimlerinde çıkış yakalamak isteyen PCF'nin tavrı, bu anlamda belirleyici olmuş ve yapılan çeşitli görüşmelerin ardından PCF, Sol Parti (PG) ve Birleşik Sol'dan (GU) müteşekkil FG, 18 Kasım 2008 tarihinde kurulmuştur.

Adından da anlaşılabilirliği üzere FG, örgütsel niteliği itibarıyla geleneksel siyasi yapıların dışında yer alan ve muhtelif sol örgütlerden oluşmuş bir seçim örgütüdür. Son kertede gözden düşen eski solun yerini alacak güçlü bir partiye evrilmesi amaçlanan ve kuruluşunda Alman radikal sol Die Linke'deki sol çeşitliliği esas alan bu oluşumda siyasal mirası, emek örgütleri üzerindeki etkisi ve örgütsel gücü itibarıyla ön plana çıkan temel aktör, siyasette yeniden etkili olabilmek için FG projesini başlatan PCF olmuştur.

FG'nin bir diğer bileşeni olan Sol Parti (PG) ise PS'de derinleşen fikir ayrılıklarının bir ürünü olarak cumhuriyetçi solu temsil eden Mélenchon ve destekçilerinin oluşturduğu hizbin, parti liderliğinin 2005 referandumu kararına ve kemer sıkma destekçisi politikalarına direnişi sonrasında PS'den ayrılmasıyla oluşmuştur. Daha çok sosyal koruma, ekonomik müdahalecilik ve çevrecilik gibi fikirlerden etkilenen parti, “anti-sosyal disiplini sağlayan bir mekanizma” olması itibarıyla Euro'dan çıkışı savunmaktadır (Escalona ve Vieira, 2016, s.127). PS'nin parti sisteminde işgal ettiği yeri doldurmaya aday olan, ancak zayıf toplumsal tabanı nedeniyle hayatta kalmak için daha güçlü yapıların desteğine ihtiyaç duyan PG, vasat bir profil çizmiştir.

Aktif biçimde faaliyet yürüttüğü süreçte (2009-2014) gerek FG gerekse de PG, Mélenchon figürüyle özdeşleşmiştir. 1970'lerde bir süreliğine de olsa Troçkizme sempati duyan Mélenchon, sonrasında PS içerisinde çeşitli görevler ve Bakanlık yapmıştır. Entelektüel birikimi ve etkileyici söylevleriyle medyadaki görünürlüğünü artıran lider, 2000'lerin başından itibaren PS'nin sağa dönüşünü engellemek için diğer solla yakınlaşmıştır. Özellikle 2005 referandumu sırasında parti liderliğinin aksi yöndeki tüm çabalarına rağmen Avrupa Anayasası Antlaşması'nın reddedilmesi için çalışan kilit isimlerin başında yer alan Mélenchon, solla ilişkilerini farklı bir boyuta taşımıştır.

Bu süreçte partideki sol hizbin örgütün yönünü değiştirme girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasıyla PS'den ayrılan Mélenchon, 5. Cumhuriyet'te “Amerikan tipi Başkanlık sisteminin aksine, denge ve kontrol mekanizmalarının oluşturulmadığını, parlamentonun öneminin azaltıldığını, siyasal gücün Başkan'da toplandığını ve vatandaşların gerçek sorunları ve taleplerinin yanıtız kaldığını” vurgulayarak ”halkın iradesinin egemen olacağı demokratik, sosyal, yeşil, feminist, seküler ve özgürlükçü 6. Cumhuriyet'in inşa edilmesini savunmuştur” (Petitjean, 2016). Ancak bu tahayyül, pratikte beklenen başarıyı elde edemeyerek fiyaskoyla sonuçlanmıştır.

PCF ve PG'nin yanında, Sol Cephe'nin diğer bir kurucu bileşeni olan ve Troçkist soldan doğan GU ise Yeni Anti-Kapitalist Parti'nin (NPA) kuruluşu sırasında partiden ayrılan eski Troçkistler ile PCF'nin yenilikçi kanadı ve aktivistler tarafından kurulmuştur. Cephe'ye daha çok ideolojik yönden katkı sunan bu yapıya ek olarak, 2005 referandumunda hayır oylarını neoliberalizm karşıtı yeni sol alternatifine dönüştürmeyi amaçlayan çeşitli sol yapılar da ittifak içerisinde yer almıştır. Bu itibarla FG, Fransız solunun çeşitliliğini yansıtan bir şemsiye örgüt vazifesi görmüştür.

Öte yandan yeni sol ittifakın oluştuğu dönemde Troçkist solda da hareketlenme gözlemlenmiştir. 1970'lerin başından itibaren önemli bir Troçkist yapı olan ve solda PS ile PCF'nin gerilemesine paralel olarak yükselerek zaman zaman adından söz ettiren Devrimci Komünist Ligi (LCR), özellikle 2000'li yıllarda yapılan Başkanlık seçimlerinde aday gösterdiği genç postacı Olivier Besancenot'in elde ettiği başarıların ardından daha geniş toplumsal kesimlere seslenebilmek için 7 Şubat 2009'da Yeni Anti-Kapitalist Parti (NPA) adıyla yeniden kurulmuştur (Mayer, 2011, s.102). 21. yüzyıl sosyalizmi temelinde kapitalist sistemi devrimci dönüşümle tasfiye etmeyi amaçlayan NPA, FG'nin PS'den bağımsızlaşmaması ve anti-kapitalizmi benimsememesi gibi nedenlerle

sol ittifak önerisini reddetmiş; ancak bu tavrı nedeniyle seçmenler tarafından cezalandırılarak gözden düşmüştür.

Sarkozy döneminde belirgin biçimde daha renkli hale gelen Fransız solu, ilk sınavını 2009 AP seçimlerinde vermiştir. FG'nin kampanyasının özünü, Avrupa sosyal modelini tehdit eden neoliberal Avrupa düşüncesine karşı mücadele oluşturmuştur. Bu itibarla "Fransada asgari ücretin 1700 Euro olarak belirlenmesi, ücret eşitsizliklerinin azaltılması, işten çıkarmaların sona erdirilmesi, kamu hizmetlerinin korunması ve geliştirilmesi, işçilere ve işsizlere yeni haklar sağlanması, 60 yaşında tam emeklilik hakkının kazanılması ve Lizbon Anlaşması'nın terk edilmesi" gibi talepleri dile getiren FG, yüzde 6.5 oy alarak bir önceki seçimlere kıyasla PCF'den daha başarılı bir performans sergilemiştir (Vasilopoulos, Beaudonnet ve Cautrès, 2015). Oy artışının ardından sol ittifakın 2010 bölgesel seçimleri ve 2012 Başkanlık seçimlerini kapsayacak biçimde ve yeni örgütlerin katılımıyla sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. FG'nin elde ettiği başarıya karşılık NPA ise vekil kazanamayarak büyük hayal kırıklığı yaşamıştır. PS'nin de gerilediği seçimlerin galibi UMP olurken, küreselleşme karşıtı sosyal hareketlerle ortak listede yarışan Yeşiller, büyük çıkış yakalamıştır.

3.4. 2012 Seçimleri Öncesinde ve Sonrasında Fransız Siyasetinde Genel Durum

AP seçimleriyle moral depolayan radikal sol, gözünü 2012 Başkanlık seçimlerine dikmiştir. Başkanlık yarışlarının lider merkezli yapısı, aday belirleme sürecini doğrudan etkilemiştir. Olağan durumda FG'nin en kitlesel ve etkili örgütü olan PCF içerisinde yer alan bir ismin adaylığı en büyük olasılık iken; süregiden seçim başarısızlıklarını dikkate alan PCF'nin bu hususta daha hassas bir yaklaşım sergilemesi sonucunda süreç farklı biçimde cereyan etmiştir. Başarısız sonucun solda birlik fikrini geriletme ihtimaline karşılık PCF, diğer bileşenlere kendi adayını dayatmak yerine, PCF üyesi olmayan Jean-Luc Mélenchon'ı destekleyerek şaşırtıcı bir karara imza atmıştır.

Seçimlerde Mélenchon, temel olarak kendisini PS adayından farklılaştırmaya yönelmiştir. Adaya göre, 1990'ların ortalarından itibaren sosyalistleri etkisi altına alan Üçüncü Yol yaklaşımı, "solda birliğin güç kaybetmesi anlamında sol ve sağ arasındaki cephesel muhalefetin reddi ile sosyal ve siyasal alanın önemli bir meselesi olarak refahın bölüşümünün göreceli hale getirilmesi" gibi iki temel sonuca yol açarak PS'yi sol değerlere ve toplumsal sorunlara yabancılaştırmıştır (March, 2011). Aynı zamanda lider, kemer sıkma çağında ise PS'nin sermaye yanlısı tutumu ve halkın sorunlarına yanıt verememesi nedeniyle tıpkı Portekiz, İspanyol ve Yunan sosyalist partileri gibi başarısızlığa mahkûm olduğunu iddia etmiştir (Hamlou, 2016). Hatta "günümüzde tamamen merkeze kayan ve ABD'deki Demokrat Parti'ye benzeyen bu neoliberal partiye ihtiyaç ortadan kalkmıştır" (Sahuc, 2011, s.123).

Sermaye yanlısı siyaseti reddeden Mélenchon, kendisini sosyalist olarak tanımlamıştır. Bununla birlikte Mélenchon'un sosyalizminde sınıfsal vurgular değil, popülist vurgular daha belirgindir. Tarihsel bir hatırlatmayla Fransada halk, medya ve oligarşiden oluşan üç ana tabaka bulunduğunu

belirtmesi, sol-sağ bölünmesi yerine halk vurgusunu ön plana çıkarması ve kendisini popülist olarak tanımlamaktan çekinmemesi gibi gelişmeler, sol popülizmin dışı vurumlarıdır.

Söylem düzeyinde sık sık popülist vurgulara yer veren aday, seçmenlerin karşısına ‘Önce İnsan’ (L’Humain d’abord)² adlı programla çıkmıştır. Programın ana gündem maddesini ekonomik krizle mücadele meselesi teşkil etmiştir. Ana akım aktörlerin iddia ettiği aksine, krizin sorumlusunun göçmenler değil, bankerler olduğunu vurgulayan Mélenchon, ulusal hükümetlere ve AB’ye ağır eleştiriler yönelterek radikal reform talebini dile getirmiştir. Krizle mücadele bağlamında kemer sıkmanın reddedilmesi, 360 bin Euro’nun üzerinde kazananların yüzde 100 vergilendirilmesi, 35 saatlik haftalık çalışma süresine geçilmesi, asgari ücrette artış sağlanması, ücret adaletsizliklerinin giderilmesi, refah devletinin güçlendirilmesi, çevreci-sosyalist planlamaya geçilmesi ve finansal spekülasyonlarla mücadele edilmesi gibi politikalar öneren aday, daha çok krizden etkilenen PS’li seçmenlerin desteğini almaya yönelmiştir.

Diğer yandan eski sosyalist lider, FN’yi de eleştirerek işçi sınıfına seslenmiştir. Yine alternatif sol gruplar da hedef kitesinde yer almıştır. Seçimlerde elde edilecek başarının iki partili neoliberal sisteme karşı alternatif yaratacağını savunan Mélenchon, kampanya döneminde büyük mitinglere imza atarak solda umutları artırmıştır. Bununla birlikte Cephé’nin öz örgütlenmeye sahip olmaması, adayın çalışmalarını olumsuz yönde etkilemiş ve kampanya döneminde aksamalar yaşanmıştır.

FG’ye karşılık PS ise ön seçimleri kazanmasına kesin gözüyle bakılan IMF eski Başkanı Dominique Strauss-Kahn’ın taciz skandalı nedeniyle Başkanlık yarışından çekilmesinin ardından Jospin çizgisine yakın François Hollande’i aday göstermiştir. Kampanyasına Mitterrand dönemini hatırlatacak biçimde “değişim zamanı” adını veren sosyalist adayın değişimden kastı, “kapitalizmin dönüşümü değil, mevcut ekonomi ve dış politika kararlarından ve daha da önemlisi Sarkozy’nin yönetim mantığından kopuştur” (Evans, 2012, s.127). Sıradan bir Başkan olacağını, yetkilerini diğer kurumlarla paylaşacağını ve ülkenin çözüm bekleyen meselelerine yoğunlaşacağını vurgulayan liderin ana gündem maddesini ise ekonomik krizle mücadele oluşturmuştur. Bu minvalde “1 milyon Euro’dan fazla geliri olanların yüzde 75, 150 bin Euro’nun üzerinde geliri olanları ise en az yüzde 45 oranında vergilendirilmesi, kısa süreli istihdamın terk edilmesi, Mali Sözleşme’nin yeniden müzakere edilmesi, büyüme politikalarına ağırlık verilmesi, bazı sektörlerde millileştirmeye gidilmesi, mali konsolidasyonun büyüme engel teşkil etmeyecek şekilde tasarlanması, borçların ve bütçe açığının azaltılması ve kamu şirketleri yöneticileri için üst ücret sınırı belirlenmesi” (Bowd, 2013, s.127) gibi politikalar dile getirerek toplumsal eşitsizliklerin azaltılacağı ve sosyal adaletin sağlanacağı sözünü vermiştir.

Fransız solunda bu gelişmeler yaşanırken, sağda ise FN’nin merkezinde yer aldığı önemli gelişmeler yaşanmıştır. Her şeyden önce 2007 Başkanlık ve parlamento seçimleri ile 2009 AP seçimlerinde aşırı sağın gerilemesi, uzun yıllardır partinin başında bulunan Jean-Marie Le

2 Programa ulaşmak için bkz.: https://melenchon.fr/wpcontent/uploads/2015/10/humain_dabord.pdf, accessed on 09.07.2019.

Pen'in liderliğinin sorgulanmasına yol açmıştır. Ardından Ocak 2011'de Le Pen görevi bırakmış ve yerine kızı Marine Le Pen seçilmiştir. Hanedan değişiminin ardından Marine Le Pen, babasının politikalarını kısmen terk ederek FN'nin daha geniş bir seçmen kitlesine seslenmesini amaçlamıştır. Bu minvalde babasının ırkçılığa varan sert söylemlerine karşılık sağ popülizme kayarak Sarkozy'den memnun olmayan seçmenlerin desteğini almaya yönelmiştir. Partinin seçimlerdeki adayı Marine Le Pen, dışlayıcı, yabancı düşmanı ve refah şovenizmi söylemiyle “işçi sınıfı, büyük şehirlerdeki yoksullar ve banliyöler” üzerinde etkili olmuştur (Epstein ve Green, 2012, s.117). FN'nin ivme kazanması, Batı toplumlarında radikal sağı “patolojik bir vaka” olarak gören tezlerin iflas ettiği anlamına gelmektedir (Mudde, 2010, s.1167-1168).

22 Nisan 2012'de yapılan Başkanlık seçimlerinin ilk turunu yüzde 28.6 oyla Hollande ilk sırada tamamlarken, Sarkozy yüzde 27.2 oyla ikinci sırada yer almıştır. Le Pen'in yüzde 17.9 oy aldığı seçimlerde, merkez sağ 'Demokratik Hareket' adayı François Bayrou yüzde 9.1, Yeşil aday Eva Joly yüzde 2.3 oy almıştır. İlk turun en çarpıcı sonucu ise FG adayı Mélenchon'un yüzde 11.1 oy alarak büyük bir çıkış yakalaması olmuştur. Böylece 1981 Başkanlık seçimlerinde PCF'li Georges Marchais'in yüzde 15.3 oy almasının ardından 5. Cumhuriyet'te radikal solun elde ettiği en iyi sonuca imza atan Mélenchon, Troçkist adayları geçerek PS'nin solunda ön plana çıkmıştır. Ağırlıklı olarak krizden olumsuz etkilenenler ile Avrupa şüpheci seçmenlerin desteğini kazanan aday, bununla birlikte FN'nin hegemonyasını kıramayarak işçi sınıfından beklediği desteği bulamamıştır.

Diğer yandan sağda kemer sıkma karşıtı söylemi ve popülist vaatleriyle etkili olan Le Pen, ikinci turda merkez sağı çökertme ve kendi etrafında yeniden inşa etme stratejisi bağlamında seçmenlerini Sarkozy'ye oy vermeye yönlendirmemiştir. FN'nin desteğini alamayan Sarkozy (yüzde 48.4), 6 Mayıs 2012'de yapılan Başkanlık seçimlerinin ikinci turunu Hollande'a (yüzde 51.6) kaybetmiştir. Bu sonuç, Mitterand sonrası dönemde sosyalistlerin muhafazakârlara karşı kazandığı ilk Başkanlık zaferi olması itibarıyla dikkat çekicidir.

Başkanlık seçimlerinin ardından ilk turu 10 Haziran, ikinci turu ise 17 Haziran 2012'de yapılan parlamento seçimlerini de PS kazanırken; Başkanlık seçimlerine kıyasla daha az kişiselleştirilmiş bir seçim kampanyasına imza atan FG ise parlamentoya 10 temsilci göndermiştir. Bu sonuçla PCF'nin bir önceki performansına kıyasla sandalye sayısı açısından gerileyen sol ittifak, Başkanlık seçimlerinde yakaladığı ivmeyi sürdürememiştir. Başarısız sonuç, Ceph'e'nin çalışmalarını olumsuz yönde etkileyerek solda yeni akımların güç kazanmasını beraberinde getirmiştir.

4. Geç Kemer Sıkma Çağında Fransız Siyaseti (2012-2017)

4.1. Sosyalist Hükümetin U Dönüşü

2002 seçimlerinde büyük umutlarla iktidara gelen ve kabinenin yarısını kadınlara ayırarak dikkat çeken sosyalist hükümetin ilk icraatları arasında “Kadın Hakları Bakanlığı'nın kurulması, Bakan maaşlarının yüzde 30 azaltılması, çalışanlar için emeklilik yaşınının 60'a düşürülmesi, asgari ücret

artışının enflasyon oranının üzerinde belirlenmesi ve Paris başta olmak üzere bazı bölgelerde evlerin kiralarının artışının sınırlandırılması” yer almıştır (Clift, 2013, s.111). Buna karşılık hükümet, radikal vaatlerinin hiçbirini gerçekleştirememiştir. Millileştirme adımları ters tepmiş, zenginlere uygulanması planlanan vergiler ise mahkemeden dönmüştür (Soly, 2013, s.105). Bu aşamadan sonra parti, emek piyasası, emeklilik sistemi ve kamu sektöründe neoliberal reformlara yeşil ışık yakmıştır (Smith, 2012). Daha da önemlisi, aynı dönemde istihdam artışı ve rekabetin güçlendirilmesi için şirketlere on milyarlarca Euro’luk vergi muafiyetleri ve çeşitli kolaylıklar sağlanarak ana akım kriz yönetim stratejisine geçiş sağlanmıştır (Akçay ve Güngen, 2016, s.159).

Ulusal düzeyde piyasa aktörlerinin pozisyonunu güçlendirici adımlar atan sosyalist hükümet, Euro Bölgesi krizinin çözümü noktasında “devlet borçlarının tek havuzda toplanması, kriz yönetimi için AB’nin ekonomik kurumlarının reforma tabi tutulması, İtalya ve İspanya gibi ekonomik sorunlarla boğuşan ülkelerin borçlarında rahatlama sağlanması için Euro tahvillerinin desteklenmesi, yoksul ülkeler için borçlanma maliyetlerinin düşürülmesi ve imalat sanayisinin korunması” gibi önerilerde bulunmuş; ancak bu konularda Alman hükümeti ve AMB’nin muhalefetine takılarak başarısız olmuştur (Bowd, 2013, s.95).

Ulusal ve AB düzeylerinde vaatlerini gerçekleştiremeyen sosyalistler, seçmenlerini hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu durum, Batı Avrupa’da “partilerin temsil işlevlerinin erozyona uğradığını” açık biçimde kanıtlamaktadır (Mair, 2009). Söz konusu erozyon, vatandaşlar ve onları siyasal süreçlere bağlayan partiler arasındaki bağların da ciddi anlamda zedelenmesi sonucunu doğurmuştur. Sosyalistlerin geri adım atması karşısında Mélenchon, “PS’nin sermayeye karşı adeta tek taraflı olarak silahsızlanarak siyasetin öncelikli amacının sermayenin çıkarlarını korumak olduğunu” gösterdiğini iddia etmiş ve sosyalist hükümete savaş ilan etmiştir (Hamlaoui, 2016). Eleştirilere seçmenlerin ve üyelerin bir bölümünün de katılmasıyla PS’den kopuşlar hızlanmıştır. Fransız sokakları da bu süreçte hareketlenmiş ve ülkede çok sayıda hükümet karşıtı gösteri düzenlenmiştir. Ne var ki yükselen itirazlara rağmen PS yönetimi, neoliberal reformlardan geri adım atmayarak ağır bir siyasi faturayla karşı karşıya kalmıştır.

Fransa’da kronikleşmiş çok sayıda iktisadi ve sosyal soruna yanıt vermek yerine, kemer sıkmayla ana akım kriz yönetim stratejisine eklenerek onları derinleştiren sosyalistler, 2014 Mart’ında yapılan belediye seçimlerinde birçok bölgeyi UMP’ye kaptırmıştır. Seçimlerin ardından Başbakan Jean-Marc Ayrault görevinden istifa ederken; FG de seçimlerde aradığını bulamamıştır. Solda yeniden gruplaşma eğiliminin henüz belirginleşmediği seçimlerde 11 bölgede zafer kazanan FN ise açık ara farkla krizin siyasi kazananı olmuştur.

Yerel seçimlerin ardından 25 Mayıs 2014 tarihinde yapılan AP seçimlerini de yüzde 24.9’luk oyla FN kazanmıştır. Fransa’da politik/yönetimsel krizin varlığını somutlaştıran bu durumun ardından muhafazakârlar, Sarkozy’nin önerisiyle adını Cumhuriyetçiler (LR) olarak değiştirmiştir. PS ve mütteliklerinin yüzde 14 oyla ancak üçüncü olabildiği seçimler, FG’nin yüzde 6.6 oy alarak Mélenchon’un 2012 Başkanlık seçimlerinde elde ettiği başarıyı önemsiz hale getirmesi itibarıyla

solda yeniden gruplaşmayla sonuçlanmamıştır. Bu minvalde AP seçimleri, daha çok merkez siyasetlerin çözülüşüne ve buna karşılık popülist sağın güç kazanmasına işaret etmektedir.

4.2. Sol Cephe'nin Dağılması ve Yeni Siyasi Oluşumlar

Solun yenilgisi, bir dizi önemli gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Öncelikle Mélenchon, yoluna kendi buluşu olan 6. Cumhuriyet Hareketi'yle devam etme kararı almış ve bu hareketin tek bir partiyle özdeşleşmesinin önüne geçmek için Ağustos 2014'te PG'deki tüm resmi görevlerinden istifa etmiştir. Mélenchon'un istifasıyla PG en etkili ismini kaybederken, aynı dönemde örgütsel sorunların da baş göstermesiyle parti aktiviteleri zayıflamıştır.

PG'nin güç kaybettiği, PS'nin ise siyaset ve toplum üzerindeki geleneksel etkisini yitirdiği bir ortamda Mélenchon, 10 Şubat 2016 tarihinde Boyun Eğmeyen Fransa Hareketi'ni (FI) kurmuştur. Program, söylem ve örgütsel yapı itibarıyla İspanya'da kemer sıkma karşıtı 15-M Hareketi'nin siyasi uzantısı olarak kendisini tanımlayan Podemos'tan ilham alan FI, Chantal Mouffe ve Ernesto Laclau gibi post-Marksist düşünürlerin siyaset felsefesinden hareketle, Avrupa'da neoliberal çağda yönetici seçkinler tarafından demokratik katılım ilkesinin çiğnenerek demokrasinin rafa kaldırıldığını ve böylece post-demokrasie geçiş yapıldığını savunmaktadır (Hamburger, 2018, s.103). Bu koşullar altında FI, post-demokrasinin yıkıcı sonuçlarıyla baş edilebilmesi için "neoliberal güçlere karşı sol popülist söylemin baskın olduğu bir mücadele çağrısı" yapmaktadır (Ivaldi, 2018).

Buna uygun olarak FI'nın siyasi söylemi, daha çok Podemos ve (özellikle erken dönemlerinde) Syriza'da gözlemlendiği üzere, yozlaşmış seçkinler (ya da yüzde 1) – masum halk (ya da yüzde 99) ikiliğinin politikleştirilmesi üzerine kuruludur (Iglesias, 2015; Stavrakakis ve Katsambekis, 2014). Bu minvalde geleneksel sağ – sol bölünmesini aşacak yeni bir siyasi dilin inşasına odaklanan hareketin söyleminde sınıfsal vurgular ise yok düzeyine inmiştir (Marlière, 2019).

FI açısından bir iktidar stratejisi olarak da okunabilecek olan sol popülizm, kemer sıkma karşıtı toplumsal hareketliliği siyasi alana yönlendirmeyi başaran Syriza ve Podemos'ta olduğu gibi, "çoğunluk bloğunun inşa edilmesi için sınıflar arası bir yaklaşımın" benimsenmesiyle doğrudan bağlantılıdır (Marlière, 2019, s.99). Aynı zamanda popülist söylemin kutuplaştırıcı ve toplumu harekete zorlayan niteliklerinden yararlanarak neoliberal küreselleşme çağında ekonomik kaygıları ön plana çıkan işçi sınıfı, gençler, işsizler ve orta sınıftan destek gören FI, yine seçimlerde özellikle siyasetten soğuyan (çoğunlukla eski sosyalist) vatandaşları yeniden sandığa götürmeyi başararak ciddi bir çıkış yakalamıştır.

Öte yandan FI, örgütsel açıdan da renksiz bir görünüm arz eden Fransız siyasetine yeni bir soluk kazandırmıştır. Örgütsel yapısı itibarıyla geleneksel partiden ziyade bir hareket olarak tanımlanabilecek olan FI, Fransada kronikleşen sorunların sorumlusu olarak gördüğü siyasi partilerin "eski dünyaya ait olduğunu" ileri sürerek, halkın taleplerinin ve beklentilerinin karşılanması için yüz binlerce resmi olmayan ücretsiz online üyelik gerçekleştirmiştir (Marlière,

2019, s.102; Mény, 2017, s.269). Aynı zamanda üyelerin kararlara katılımının sağlanması için referandumlar düzenlenmiş, yerel meclislerin oluşturulması yoluyla çok sayıda mesele derinlemesine tartışılmış ve etkinliklere gönüllü katılım esas alınarak geleneksel siyasetin kamusal tartışmaya açık olmayan yönleri aşılına çalışılmıştır. Dile getirilen nitelikleri itibarıyla vatandaşların daha fazla politikleştirilmesine odaklanan FI, kısa sürede Fransız solunun en güçlü örgütü haline gelmiştir.

Diğer taraftan katılımcı öğeler barındırmasına rağmen bu yapıyı diğer sosyal hareketlerden ve partileşmiş sosyal hareketlerden ayıran önemli bir husus bulunmaktadır: Karizmatik liderin varlığı (Chiocchetti, 2020, s.124). FI'yı kuran ve yönlendiren Mélenchon, birçok konuda son karar mercii gibi davranarak siyaseti kişiselleştirmiş ve resmi karar organlarının olmamasından faydalanarak kendisini yapının sorgulanmaz lideri haline getirmiştir. Daha fazla katılım söyleminin güvenilirliğine gölge düşüren bu durum (Ivaldi, 2018), FI'nın kemer sıkma çağında İspanya ve Yunanistan gibi ülkelerde haftalarca büyük şehir meydanlarının işgal edilmesiyle oluşan ve bireysel liderliğin aksine kolektif liderliklerin ön plana çıktığı Podemos ve Syriza gibi sol popülist deneyimlerden farklılaşması sonucunu doğurmaktadır. Yine FI'nın diğer partileşen kemer sıkma karşıtı hareketlerin aksine kendiliğinden ortaya çıkmadığı, arkasında bir siyasi iradenin bulunduğu da ayrıca not edilmelidir.

Öte yandan solda yeni popülist meydan okuma, PS'nin neoliberal çizgisinde herhangi bir değişikliğe yol açmamıştır. Aksine, istihdam düzenlemelerinin gevşetilmesini amaçlayan ve Fransız emek yasalarını Alman yasalarına yakınlaştırmayı amaçlayan bir reform programı, 2016 Mayıs'ında hükümetin gündemine alınmıştır (Hancké, 2016). Yüksek işsizlik ve düşük büyümeyle mücadele için devreye sokulduğu iddia edilen, ancak esas itibarıyla sermayeye karşı emeğin pozisyonunu zayıflatmayı amaçlayan neoliberal program, ülke çapında büyük protestolara neden olmuştur. İktidar kanadı yine tepkilere kulak asmamayı tercih ederken, bu duyarsızlığının bedelini ciddi siyasi ve örgütsel kayıplarla ödemiştir.

Öte yandan ülkede derinleşen eşitsizlikler, toplumun geniş kesimlerinin refahını olumsuz yönde etkileyerek solun yeniden dağıtıcı politikalarına yönelik ilgiyi artırmıştır (Tavits ve Potter, 2015). Dolayısıyla alternatif solun yükselişinin temel nedenlerinin başında, sol taleplerin kriz ortamındaki çekiciliği yer almaktadır. Yine aynı dönemde siyasi atıllık nedeniyle ülkede farklı oluşumlar da meydana gelmiş ve özellikle Hollande'ın eski danışmanı liberal Emmanuel Macron tarafından kurulan Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi (REM), sistem içi alternatif olarak büyük bir çıkış yakalamıştır. Macron'un da Mélenchon gibi bir partiden ziyade hareketle yoluna devam etme kararı alması, geleneksel partilerin gözden düştüğü bir iklimde yadrganmamıştır.

4.3. Geleneksel Aktörlerin Çöküşü Bağlamında 2017 Seçimleri ve Sarı Yelekliler Hareketi

Geleneksel aktörlerin düşüşe, radikal aktörlerin ise yükselişe geçtiği bir ortamda 23 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen Başkanlık seçimlerinin ilk turunu, radikal akımların güç kazanmasından endişelenen merkez seçmenlerin kaygılarına liberal programla yanıt veren Hollande'ın eski

danışmanı liberal Emmanuel Macron yüzde 24 oyla ilk sırada tamamlarken, FN adayı Marine Le Pen yüzde 21.3 oyla ikinci sırada yer almıştır. Böylece son 4 Başkanlık seçiminin 2'sinde adayı ikinci tura çıkmayı başaran FN, protesto partisi olmadığını kanıtlamış ve yalnızca merkez sağın değil, aynı zamanda solun da uğraşması gereken bir siyasal olgu haline gelmiştir. Seçimlerde Cumhuriyetçiler'den François Fillon yüzde 20, PS'li Benoit Hamon yüzde 6.4 ve UMP'den kopan Nicolas Dupont-Aignan yüzde 4.7 oy alırken, FI adayı Mélenchon ise yüzde 19.6'luk oyla 2. tura kalmayı kıl payı farkla kaçırmıştır. Bu sonuçla Fransız solunun 5. Cumhuriyet döneminde elde ettiği en büyük başarıya imza atan lider, solda yeniden gruplaşmayı sağlamıştır.

Öte yandan 7 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirilen Başkanlık seçimlerinin ikinci turunu Le Pen'e (yüzde 33.9) karşı yarışan Macron (yüzde 66.1) kazanırken; 11 Haziran ve 18 Haziran tarihlerinde yapılan parlamento seçimleri de Macron'un Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi'nin galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Seçimlerin ardından merkez sağı da yanına alarak parlamentoda çoğunluğu sağlayan REM, radikal partilerin meydan okumasına rağmen geleneksel düzenin gücünü koruduğunu ortaya koymuştur. Yarışta REM'in ardından Cumhuriyetçiler, 112 vekille ikinci sırada yer alırken; seçim sisteminin doğası nedeniyle son dönemlerin yükselen yıldızı FN, parlamentoya ancak 8 vekil yollayabilmiştir. PS'nin 30 vekille tarihi bir yenilgi yaşadığı seçimlerde FI, 17 vekil; PCF ise 10 sandalye kazanarak solda yeniden gruplaşma yolunda kritik bir başarı elde etmiştir.

Macron liderliğindeki Fransız hükümeti, Başkan'ın seçim dönemindeki siyasi değişim söylemine rağmen neoliberal programı daha radikal ve otoriter biçimde uygulayarak geçmişten kopuş söylemini boşa düşürmüştür. Bununla birlikte hükümetin neoliberal patikada kalma konusundaki ısrarı, ülkede kemer sıkma karşıtlığını başlıca toplumsal protesto dinamiği haline getirerek sokakları hareketlendirmiştir. Bu minvalde Fransız tarihinin en uzun eylem dalgası olan Sarı Yelekliler Hareketi (SYH), Macron dönemine damgasını vuran en önemli toplumsal olay olarak kayıtlara geçmiştir.

Orijini itibarıyla sosyal medya üzerinden örgütlenen vatandaşların, hükümetin 1 Ocak 2019'dan itibaren dizel araçlara yönelik uygulamaya koymayı planladığı çevre vergisine tepkisi biçiminde 17 Kasım 2018'de ortaya çıkan SYH, özellikle Fransız taşrasından büyük destek görmüştür. Son yıllarda Paris başta olmak üzere büyük şehirlerde yaşanan kira artışları nedeniyle emekçi sınıflar tarafından daha fazla tercih edilen kırsal bölgeler, gerek bilinçli sanayisizleştirme politikaları ve kamu yatırımlarının azaltılması gerekse de Fransız sermayesinin ucuz emeğin yoğun olduğu ülkelere kaçması neticesinde ulaşım altyapısı ve imkanları açısından ciddi sorunlarla karşı karşıya gelmiştir (Telek, 2018). Mevcut koşullar altında işe gitmek için özel arabalarını kullanmaya zorlanan kitleler, yaşam standartlarında belirgin bir iyileşme sağlanmamasına rağmen yaşanan düzenli vergi artışlarına tepki göstererek sokaklara çıkmıştır.

Ağırlıklı olarak beyaz orta sınıftan ve yaşam koşulları kötüleşen işçilerden destek gören SYH'ye dinamizm kazandıran başka unsurlar da bulunmaktadır. Her şeyden önce Macron, emeğe karşı sermayenin pozisyonunu güçlendirerek yoksul sınıfların tepkisini çekmiştir. Çoğunluğu Başkan'ın

özel yetkisiyle, yani parlamentonun işlevini ortadan kaldıran Başkanlık kararnameleriyle olmak üzere, kısa süre içerisinde “zenginler için servet vergisi kaldırılmış, çalışma yasalarında işten çıkarmayı kolaylaştıracak düzenlemelere gidilmiş, emeklilerden alınan vergiler artırılmış ve dar gelirliilerin ve öğrencilerin yaşamları için kritik önem arz eden devlet yardımlarında kesintiler yapılmıştır” (Çakır, 2018). Tüm bu nedenlerle Badiou (2019), “Macron’un sermayenin emrinde bir demokratik darbe düzenlediğini” iddia etmiştir.

İşte Sarı Yelekliler Hareketi de bu darbeye yönelik toplumsal tepkinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Yüz binlerce vatandaşın sokaklarda bir araya gelmesiyle kitleselliği kanıtlanan SYH’de yer alan protestocular, ülkedeki kriz durumunun son bulması için çeşitli tedbirlerin acilen hayata geçirilmesi gerektiğini savunmuştur. “Asgari ücrette artış, adil vergilendirme, kira artışlarının sınırlandırılması, küçük esnafın AVM’lere karşı korunması, emeklilik yaşının düşürülmesi ve göçmenlerin ve sığınmacıların yaşam standartlarının iyileştirilmesi” (Telek, 2018) gibi talepler, bunlar arasında başı çekmektedir.

Öte yandan protestocular, farklı siyasi eğilimlere mensup vatandaşlardan oluşmuştur. Bu nedenle SYH, Blockupy, Occupy ve Meydan Hareketleri’ne benzer biçimde herhangi bir partiyle anılmayı reddederek geleneksel siyasetin dışında kalmıştır. Hareketin Fransız siyasetinde yaygın olarak gözlemlenen bir olgu olan hizipçiliğe düşmeyerek sürekliliğini sağlama noktasında hayati bir rol oynayan siyasi heterojenlik iddiası ile sokak eylemliliklerinin süreklilik arz etmesi, zamanla siyaset kurumu üzerinde de ciddi bir baskı unsuruna dönüşmüş ve Macron’un protestoları aşırı sağla ilişkilendirerek şeytanlaştırma girişimlerine rağmen hükümeti geri adım atmaya zorlamıştır. Bu bağlamda hükümet, isyanı sona erdirebilmek için yalnızca yeni vergileri iptal etmekle kalmamış, aynı zamanda asgari ücret artışı ve 2000 Euro’nun altındaki emekli maaşlarında kesinti yapılmaması gibi talepleri de kabul etmek zorunda kalmıştır (Hamsici, 2018).

Bu aşamadan sonra SYH içerisindeki ılımlı unsurlar ayrışırken; radikaller ise tüm talepleri karşılanana dek Cumartesi gösterilerini sürdürmüştür. Aynı dönemde SYH, siyasi açıdan daha etkili olabilmek için 2019 AP seçimlerinde bağımsız listeye yarışsa da, beklediği başarıyı elde edememiştir. SYH, Fransız solunda ise ancak temkinli bir destek görmüştür. Yabancı, göçmen ve sol düşmanı FN’lilerle meydanlarda yan yana gelmeyi istemeyen geleneksel sola karşılık Mélenchon ise “faşistler katılıyor” diyerek haklı bir eylemin yanında yer almamanın hata olduğunu belirterek protestolara katılmıştır (Taştekin, 2018). Hâlihazırda protestocuların birçok talebine programında yer veren FI, meydana gelen toplumsal hareketliliği bir siyasi fırsat penceresi olarak algılamayı sürdürmekle birlikte, sınıf dilini terk etmesi sebebiyle özellikle protestolara katılan işçi sınıfının FN’ye kaymasıyla nasıl baş edeceği konusunda kafa karışıklığı yaşamayı sürdürmektedir.

5. Sonuç

Çalışmada tarihsel-toplumsal bağlam dikkate alınarak kemer sıkma çağında Fransız solunun evrimi, yapısal politik ekonomik koşullar, toplumsal hareketlilik ve protesto dinamikleri ile politik kurumsal koşullar açısından ele alınmıştır. Politik kurumsal koşullar açısından

değerlendirildiğinde, 1968'in ardından emek hareketi, entelektüeller ve öğrenciler üzerindeki hegemonyasını PS'ye kaybeden PCF, işçi sınıfı oylarını FN'ye kaptırarak düşüş sürecine girmiştir. Aynı dönemde Fransız solu üzerinde hâkimiyet kuran PS ise seçim vaatleri ile iktidar politikaları arasındaki ciddi tutarsızlıklar sonucunda seçmenler tarafından ağır biçimde cezalandırılarak ülkede sağı güçlendirmiştir.

Fransız solu, Avrupa entegrasyonunun politik ekonomisinde meydana gelen yapısal dönüşümlerin ulusal siyasete uyarlanmasının ardından ortaya çıkan işsizlik, yoksulluk, gelir ve refah eşitsizliği ve zayıf sosyal koruma gibi ciddi sorunların canlandırdığı toplumsal protestolar neticesinde 2000'li yılların ortalarından itibaren yeniden itibar kazanmıştır. Ne var ki neoliberal Avrupa karşıtı sosyal ittifakın 2007 seçimlerinde ittifak yapmaya yanaşmaması, solda tarihi yenilgilerle son bulmuştur. Bununla birlikte ulusal parti sisteminin hâkim aktörlerinin toplumsal sorunlara ve taleplere sırt çevirmesi, radikal solun bu kez Sol Cephe şemsiyesi altında alternatif bir güç olarak ön plana çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Kriz ortamında PS, Sarkozy döneminin başarısız iktisadi politikalarından ve özellikle toplumun en yoksul tabakalarında beliren sosyal krizden faydalanarak iktidar koltuğuna oturmuştur. Ancak Hollande döneminde kısa süreli bir direnişin ardından kemer sıkmayı benimseyerek ana akım kriz yönetim stratejisine eklenen parti, daha fazla sosyal adalet talebinde bulunan işçi sınıfı ile orta sınıfın alt tabakalarında büyük hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu aşamadan sonra sosyalistler, gözden düşerken; kemer sıkma karşıtı radikal sol, krizin nedenlerini dışsallaştıran FN'yle rekabet edebildiği düzeyde siyasette ön plana çıkmıştır.

Bu koşullar altında ve sol popülist Mélenchon figürünün de özgün katkılarıyla, öncesinde FG ve sonrasında FI, memnuniyetsiz sosyalist seçmenleri, geleneksel sosyal demokrat programı hatırlatan vaatlerle ve sol popülist söylemle ikna etmeyi başarmış ve böylece PS'nin yaklaşık 40 yıldır Fransız solu üzerinde kurduğu hegemonyayı sona erdirmiştir. Bununla birlikte Fransız radikal solunun başarısı, popülist milliyetçi sağ söylemin kamusal etkisi ve ülkede Güney Avrupadaki örneklerin aksine güçlü bir toplumsal hareketliliğin oluşmaması gibi nedenlerle esasen oldukça sınırlı bir başarıdır.

2017 Başkanlık ve parlamento seçimlerinin somut biçimde gösterdiği üzere, ana akım aktörlerin benzersiz bir çöküş sürecine girdiği Fransa'da siyasal/yönetimsel kriz olgunlaşmaktadır. Üstelik, mevcut koşullar altında radikal aktörlerin kazandığı dinamizmin önünü alabilecek öngörülebilir bir neden de bulunmamaktadır. Acil çözüm bekleyen kronikleşmiş sosyal ve iktisadi sorunların varlığına rağmen Macron döneminde de çözüm yönünde adım atılmamış olmaması, son tahlilde sokaklarda düzenli eylemlerle boy gösteren Sarı Yelekliler Hareketi'nin doğmasına yol açarak toplumsal huzursuzluğun ulaştığı trajik boyutu gözler önüne sermiştir. Geleneksel siyasetin meydanlarda giyotini boyladığı bir iklimde Fransız (popülist) solu, yeni ideolojik ve örgütsel açılımlarla özellikle memnuniyetsiz (sosyalist) seçmenlerin desteğini almaya yönelerek içerisinde bulunduğu siyasi açmazdan kurtulmaya çalışmaktadır. Ancak bunu kolektif liderliğe ve genç aktivistlerin öncülüğüne dayanan ve kendiliğinden ortaya çıkan toplumsal hareketlerin

desteğini arkasına alan Güney Avrupadaki sol popülist deneyimlerin aksine, yozlaşmış düzenden gelen hırslı ve tecrübeli Mélenchon öncülüğünde gerçekleştirilmeye yönelmektedir. Sarı Yelekliler Hareketi gibi güçlü toplumsal eylemliliklerin geleneksel siyasetin sınırlarını zorladığı bir bağlamda çeşitli atılımlar gerçekleştiren Fransız solu, Avrupa siyasetinde özgün bir yer işgal etmeyi sürdürmektedir.

Kaynakça

- Akçay, Ü. ve A. R. Güngen (2016). *Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküş: Küresel Kapitalizmin Geleceği*. Ankara: NotaBene Yayınları.
- Badiou, A. (2019). "Lessons from the 'Yellow Vests' Movement", *African Yearbook of Rhetoric*, 9: 14-19.
- Bieling, H-J. (2014). "Shattered Expectations: The Defeat of European Ambitions of Global Financial Reform", *Journal of European Public Policy*, 21 (3): 346-366. doi: 10.1080/13501.763.2014.882969.
- Boulangé, A. ve J. Wolfreys (2007). "France at the Crossroads", <http://www.isj.org.uk/index.php4?id=338&issue=115>, accessed on 18.04.2019.
- Bowd, G. (2013). "In France, Will Change Be Now or Never?", *Soundings: A Journal of Politics and Culture*, 53: 93-102. doi: 10.3898/136.266.213806045584.
- Chiocchetti, P. (2017). *The Radical Left Family in Western Europe, 1989-2015*. New York: Routledge.
- Clift, B. (2013). "Le Changement? French Socialism, the 2012 Presidential Election and the Politics of Economic Credibility amidst the Eurozone Crisis", *Parliamentary Affairs*, 66: 106-123. doi: 10.1093/pa/gss066.
- Çakır, A. (2018). "Fransa'da Sarı Yelekliler İsyanı", <https://www.amerikaninsesi.com/a/fransa-da-2018-sari-yelekliler-isyani/4718500.html>, accessed on 14.07.2019.
- Desbos, C. ve F. Royall (2011). "Globalization and Political Posturing on the Left in France in the 1990s", *French Politics*, 9 (2): 139-157.
- Ducange, J-D. (2015). "The Radical Left in France", *Socialism and Democracy*, 29 (3): 62-70. doi: 10.1080/08854.300.2015.1076656.
- Dufour, P. (2010). "The Mobilization Against the 2005 Treaty Establishing a Constitution for Europe: A French Mobilization for Another Europe", *Social Movement Studies: Journal of Social, Cultural and Political Protest*, 9 (4): 425-441. doi: 10.1080/14742.837.2010.522310.
- Duverger, M. (1980). "A New Political System Model: Semi-Presidential Government", *European Journal of Political Research*, 8 (2): 165-187. doi: 10.1111/j.1475-6765.1980.tb00569.x.
- Epstein, S. ve E. Green (2012). "The French Elections of 2012: A View from Jerusalem", *Israel Journal of Foreign Affairs*, 6 (3): 113-125. doi: 10.1080/23739.770.2012.11446522.
- Escalona F. ve M. Vieira (2016). "The French Radical Left and the Crisis: 'Business as Usual' rather than 'le Grand Soir,'" in L. March ve D. Keith (eds.), *Europe's Radical Left: From Marginality to the Mainstream?*, Londra ve New York: Rowman & Littlefield, 115-132.
- Evans, J. (2012). "Normalising the French Presidency: Explaining François Hollande's Victory", *Renewal*, 20 (2-3): 123-129.
- Franck, R. (2005). "Why Did a Majority of French Voters Reject the European Constitution?", *European Journal of Political Economy*, 21: 1071-1076. doi: 10.1016/j.ejpoleco.2005.09.004.
- Gaffney, J. (2010). *Political Leadership in France: From Charles de Gaulle to Nicolas Sarkozy*. New York: Palgrave Macmillan.

- Hamburger, J. (2018). "Whose Populism? The Mixed Messages of La France Insoumise", *Dissent*, 65 (3): 101-110. doi: 10.1353/dss.2018.0059.
- Hamlaoui, J. (2016). "Jean-Luc Mélenchon. 'A General Reorientation of Policy is What's on the Agenda'", <http://www.humaniteinenglish.com/spip.php?article2262>, accessed on 28.06.2019.
- Hamsici, M. (2018). "Sarı Yelekliler İsyanı: 'Küçük İnsanlar' Macron'a Nasıl Geri Adım Attırdı?", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46533655>, accessed on 24.08.2019.
- Hancké, R. (2016). "What the French Labour Law Tells Us about France and the Euro", <http://eprints.lse.ac.uk/70648/1/blogs.lse.ac.uk-What%20the%20new%20French%20labour%20law%20tells%20us%20about%20France%20and%20the%20euro.pdf>, accessed on 04.05.2019.
- Hayward, J. (2013). "Hyperpresidentialism and the Fifth Republic State Imperative", in D. Bell ve J. Gaffney (eds.), *The Presidents of the French Fifth Republic*, Londra: Palgrave Macmillan, 44-57. doi: 10.1057/978.113.7302847_3.
- Hewlett, N. (2012). "Voting in the Shadow of the Crisis. The French Presidential and Parliamentary Elections of 2012", *Modern & Contemporary France*, 20 (4): 403-420. doi: 10.1080/09639.489.2012.721184.
- Hewlett, N. (2015). *The Sarkozy Phenomenon*. Exeter: Societas.
- Hildebrandt, C. (2009). "Die Linke in Germany", in C. Hildebrandt ve B. Daiber (eds.), *The Left in Europe: Political Parties and Party Alliances Between Norway and Turkey*, New York: Rosa Luxemburg Foundation Brussels Office, 2009, 130-142.
- Howarth, D. (2008). "Left-wing Governments in France and the Challenge of Hegemony", in K. Dyson (eds.), *The Euro at 10: Europeanization, Power, and Convergence*, Oxford ve New York: Oxford University Press, 111-131.
- Hudson, K. (2012). *The New European Left: A Socialism for the Twenty-First Century*. Londra: Palgrave Macmillan.
- Iglesias, P. (2015). "Understanding Podemos", *New Left Review*, 93: 7-22.
- Inglehart, R. (1981). "Post-Materialism in an Environment of Insecurity", *The American Political Science Review*, 75 (4): 880-900. doi: 10.2307/1962290.
- Ivaldi, G. (2006). "Beyond France's 2005 Referendum on the European Constitutional Treaty", *SSH Titles*, 29 (1): 47-69. doi: 10.1080/014.023.80500389232.
- Ivaldi, G. (2018). "Populism in France", in D. Stockemer (eds.), *Populism Around the World: A Comparative Perspective*, Cham: Springer, 27-48.
- Jabko, N. ve E. Massoc (2012). "French Capitalism under Stress: How Nicolas Sarkozy Rescued the Banks", *Review of International Political Economy*, 19 (4): 562-585. doi: 10.1080/09692290.2011.638896.
- Jackson, J. (1990). *The Popular Front in France: Defending Democracy, 1934-38*. New York: Cambridge University Press.
- Jérome, B. ve N. G. Vaillant (2005). "The French Rejection of the European Constitution: An Empirical Analysis", *European Journal of Political Economy*, 21: 1085-1092. doi: 10.1016/j.ejpelec.2005.09.005.
- Kriesi, H. (1998). "The Transformation of Cleavage Politics: The 1997 Stein Rokkan Lecture", *European Journal of Political Research*, 3: 165-185.
- Kuhn, R. (2013). "Electoral Cross-dressing: The Role Reversal Campaigns of Nicolas Sarkozy and François Hollande in the 2012 Presidential Election", *Nottingham French Studies*, 52 (2): 155-166. doi: 10.3366/nfs.2013.0048.
- Kuhn, R. ve R. Murray (2013). "France's Left Turn: Mapping the 2012 Elections", *Parliamentary Affairs*, 66 (1): 1-16. doi: 10.1093/pa/gss074.

- Lazar, M (1988). "Communism in Western Europe in the 1980s", *Journal of Communist Studies*, 4 (3): 243-257. doi: 10.1080/135.232.78808414921.
- Liszczyc, D. (2012). "The European Union within the French Electoral Discourse 2012", *The Polish Quarterly of International Affairs*, 3: 87-108.
- Mair, P. (2009). "Representative versus Responsible Government," *MPLfG Working Paper*, 9 (8): 1-19.
- March, L. (2011). *Radical Left Parties in Europe*. New York: Routledge, 2011.
- Marlière, P. (2009). "Sarkozysm as an Ideological Theme Park: Nicolas Sarkozy and Right-wing Political Thought", *Modern & Contemporary France*, 17 (4): 375-390. doi: 10.1080/096.394.80903251597.
- Marlière, P. (2019). "Jean-Luc Mélenchon and France Insoumise: The Manufacturing of Populism", in G. Katsambekis ve A. Kioupiolis (eds.), *The Populist Radical Left in Europe*, New York: Routledge, 93-112.
- Marthaler, S. (2008). "Nicolas Sarkozy and the Politics of French Immigration Policy", *Journal of European Public Policy*, 15 (3): 382-397. doi: 10.1080/135.017.60701847614.
- Mayer, N. (2011). "Why Extremes Don't Meet: Le Pen and Besancenot Voters in the 2007 French Presidential Election", *French Politics, Culture & Society*, 29 (3): 101-120. doi: 10.3167/fpcs .2011.2.
- Mayer, N. (2014). "The Electoral Impact of the Crisis on the French Working Class: More to the Right?," in N. Bermeo ve L. M. Bartels (eds.), *Mass Politics in Tough Times: Opinions, Votes, and Protest in the Great Recession*, Oxford ve New York: Oxford University Press, 266-296.
- Mény, Y. (2017). "A Tale of Party Primaries and Outsider Candidates", *French Politics*, 15 (3): 265-278. doi: 10.1057/s41253.017.0038-5.
- Milner, S. (2004). "For an Alternative Europe: Euroscepticism and the French Left since the Maastricht Treaty", *European Studies*, 20: 59-81.
- Mudde, C. (2010). "The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy", *West European Politics*, 33 (6): 1167-1186. doi: 10.1080/01402.382.2010.508901.
- Petitjean, C. (2016). "What Happened to the French Left?," in C. Príncipe, B. ve P. Webb (eds.), *Europe in Revolt*, Chicago: Haymarket Books, 87-106.
- Pickard, S. (2014). "French Youth Policy in an Age of Austerity: Plus Ça Change?," *International Journal of Adolescence and Youth*, 19 (1): 48-61. doi: 10.1080/02673.843.2013.863732.
- Sahuc, S. (2011). "Left Parties in France," in B. Daiber, C. Hildebrandt ve A. Striethorst (eds.), *From Revolution to Coalition – Radical Left Parties in Europe*, Berlin: Rosa-Luxemburg Foundation, 114-128.
- Sassoon, D. (2010). *One Hundred Years of Socialism: The West European Left in the Twentieth Century*. Londra ve New York: I. B. Tauris.
- Shields, J. (2011). "Political Radicalism in France: Perspectives on a Protean Concept", *French Politics, Culture & Politics*, 29 (3): 1-11. doi: 10.3167/fpcs.2011.290301.
- Soltz, I. (2013). "The Crisis Interregnum: From the New Right-Wing Populism to the Occupy Movement", *Studies in Political Economy*, 91 (1): 85-112. doi: 10.1080/19187.033.2013.11674983.
- Startin, N. ve A. Krouwel (2013). "Euroscepticism Re-galvanized: The Consequences of the 2005 French and Dutch Rejections of the EU Constitution", *Journal of Common Market Studies*, 51 (1): 65-84. doi: 10.1111/j.1468-5965.2012.02301.x.
- Stavrakakis, Y. ve G. Katsambekis (2014). "Left-wing Populism in the European Periphery: The Case of Syriza", *Journal of Political Ideologies*, 19 (2): 119-142. doi: 10.1080/13569317.2014.909266.
- Taştekin, J. (2016). "Sarı Yelekliler: 'Fransız Baharı' mı 'Faşizmin Ayak Sesleri' mi?," <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46405041>, accessed on 11.06.2019.

- Tavits, M. ve J. D. Potter (2015). "The Effect of Inequality and Social Identity on Party Strategies," *American Journal of Political Science*, 59 (3): 744-758. doi: 10.1111/ajps.12144.
- Telek, A. (2018). "Öfkeliiler: Sarı Yelekliler Yeni Bir Sınıf Hareketi mi?," <https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2018/12/06/ofkeliler-sari-yelekliler-yeni-bir-sinif-hareketi-mi/>, accessed on 06.05.2019.
- Vasilopoulos, P., L. Beaudonnet ve B. Cautrès (2015). "A Red Letter Day: Investigating the Renaissance of the French Far Left in the 2012 Presidential Election," *French Politics*, 13 (2): 121-140. doi: 10.1057/fp.2015.5.
- Wolfreys, J. (2008). "Regroupment and Retrenchment on the Radical Left in France," *Journal of Contemporary European Studies*, 16 (1): 69-82. doi: 10.1080/147.828.00801970268.

The Rise of Radical Left within the Framework of Changing Political Paradigm in France

Şenol ARSLANTAŞ*
Düzgün ARSLANTAŞ**

This article investigates the main dynamics that led to regroupment on the French left in the age of austerity within the framework of historical-social context. After the eruption of the 2007-2008 financialized capitalist crisis, political paradigm has changed in Europe. In this process, especially (populist) radical parties came to the fore by successfully challenging the strongest actors of the national party systems. This was facilitated by the failure of mainstream crisis management strategy, which was associated with the austerity politics. The austerity politics, which socialized the losses of the finance capital, and brought about poor social protection despite high unemployment and poverty, led to social tragedy in many countries. This development turned the traditional political preferences upside down, especially by worsening the situation of the working class and lower layers of the middle class. In this context, the Left Front (FG) and the Unbowed France (FI) on the left and the National Front (FN) on the right, ended the political hegemony of the Socialist Party (PS) and Union for a Popular Movement (UMP), respectively.

Despite its extent, the success of the radical left has largely been neglected in the literature, especially in comparison to the radical right. Accordingly, in this study, the evolution of the French left in the age austerity era was analyzed with regard to structural political economic and political institutional conditions as well social mobilization and social protest dynamics. It is argued that both the failure of the PS to respond to social and political crises by abandoning its traditional program and its incorporation into the mainstream crisis management strategy by following austerity politics were responsible for the rise of the radical left.

Historically speaking, the PCF and the PS have been the most significant actors in the French left. Among these, the PCF dominated the French left until the mid-1970s; however, the political change following the 1968 incidents, the election of François Mitterrand to the leadership of the

---

* Istanbul University, Department of Political Science and International Relations, senol.arslantas@istanbul.edu.tr

** University of Cologne, Department of Comparative Politics, ad@mpifg.de

PS in 1971 and structural elements exerted substantial influence on the power balance (Sassoon, 2010; Kriesi, 1998; Inglehart, 1981). Under the leadership of Mitterrand, the PS won the 1981 elections; yet afterwards, socialists left Keynesianism and social democratic programme, which resulted in a government change. Once again in the mid-1990s, due to the conservatives' failure to cope with social crisis, the PS formed a coalition government with other left parties. However, the left government (1997-2002) weakened over time because of the socialists' insistence on pursuing neoliberal Third Way policies. Accordingly, the dissatisfied working class began to realign with the populist-nationalist FN.

The weakened French left revived during the 2005 European Constitution referendum. During the referendum process, the French left criticized the EU for its inherent neoliberalism, its technocratic structure that excluded people from decision-making processes, and its role in weakening national social model and concentrated its efforts on the construction of a more social and egalitarian Europe (Dufour, 2010; Milner, 2004). In general, the French left played a critical role in the rejection of the treaty, however, it suffered from fragmentation afterwards, and hence, was defeated by the UMP and its leader Sarkozy in the 2007 elections.

In Sarkozy's term, conservative government implemented strict neoliberal policies in wide-ranging fields, including social policy, welfare state, pension system and labor market. As a result, inequalities and poverty deepened and unemployment rate increased. On the other hand, economic crisis hit France badly in this period by worsening economic growth, employment, national debt and social situation. Against the crisis, the government implemented fiscal discipline, which restricted public spending for the disadvantaged groups.

Under these circumstances and with the initiative of the PCF, various segments of the French left united for establishing the Left Front on December 2008. The FG's candidate for the 2012 presidential election was Jean-Luc Mélenchon. During the election campaign, Mélenchon raised heavy criticism against national government and the EU, expressing demand for a radical reform. By refusing austerity, and embracing social justice and redistribution, the FG candidate performed well in the first round of the elections by consolidating the left of the socialists. In addition to the success of the alternative left, in the second round, the PS's candidate François Hollande, who promised to reduce social inequalities and ensure social justice, became the new president of the country.

Contrary to the early expectations, socialists, which also won parliamentary elections, gave green light to harsh neoliberal reforms in the fields of labor market, pension system and public sector (Smith, 2012). At the same time, a transition was completed to the mainstream crisis management strategy (Akçay and Güngen, 2016). The u-turn of the socialists accelerated the break from the PS and mobilized anti-government protestors in the streets. In this period, the FN got the support of the voters who were dissatisfied with the political establishment under the leadership of Marine Le Pen. The FN was especially influential on the working class by heavily emphasizing

xenophobic and welfare chauvinist discourse (Epstein and Green, 2012). Afterwards, the FN won the 2014 EP elections.

In an environment where FG and PS lost their traditional influence on politics and society, Mélenchon formed the movement-like-party FI. Similar to Spanish Podemos, the FI made a call for struggle against neoliberal forces with a left populist discourse (Ivaldi, 2018). The movement, which drew support from the working class, young people, unemployed and middle class, promptly became the strongest organization of the French left. At the same time, different political formations were established throughout the country, the strongest one being Emmanuel Macron's Republic on the Move (REM). As a strong actor within the system, Macron won the 2017 presidential elections, and his party dominated parliamentary elections as well. In a similar vein, one of the most significant results of the election was the end of PS' hegemony over the French left. This was mainly because of the populist left's breakthrough in the election.

Once again in the history, the French government applied neoliberal agenda in a radical and authoritarian way, causing more dissatisfaction on the voter side. More specifically, anti-austerity sentiments triggered the longest wave of protest movements in the history of France, namely Yellow Vest Movement. Despite favorable setting, however, the FI, which put the basic demands of the protesters in its programme, could not halt the breakthrough of the FN on different social classes/layers. For this very reason, currently, the French politics has been under the pressure of (right) populist radicalism despite the unsteady attempts of the alternative left in recent years.